

Selv om den nugældende delte klageordning kan anses for en afbalanceret løsning af de modstående hensyn, der gør sig gældende, er det Justitsministeriets konklusion, at der bør ske en forenkling af klagesystemet, således at alle klager over tvang i første instans samles hos den samme myndighed. Efter Justitsministeriets opfattelse bør denne myndighed være det lokale patientklagenævn.

Der stilles derfor forslag om, at alle klager over tvangsansvendelse, herunder også klager over tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse, i første instans behandles af de lokale patientklagenævne. Om forslaget nærmere indhold henvises til bemærkningerne til de enkelte bestemmelser nedenfor.

Om Justitsministeriets overvejelser og forslag vedrørende styrkelse af patientklagenævnenes klagesagsbehandling henvises til afsnit 6 nedenfor.

6. Behandlingen af klager ved de lokale patientklagenævne og domstolene

I dette afsnit drøftes en række spørgsmål, der vedrører de lokale patientklagenævns behandling af klager. I afsnit 6.1. overvejes den opsættende virkning af klager over tvangsbehandling, herunder spørgsmålet om indførelse af en absolut frist for patientklagenævnets behandling af sådanne klagesager. I den forbindelse overvejes også at ændre retsplejeloven med henblik på at fremskynde domstolenes behandling af sager vedrørende tvangsindlæggelse og tvangstilbageholdelse mest muligt. I afsnit 6.2. drøftes patientklagenævnets saglige kompetence med hensyn til valg af præparat og dosering i forbindelse med klager over tvangsmedicinering. Endvidere behandles i afsnit 6.3. spørgsmålene om patientrådgiverens og overlægens deltagelse i patientklagenævnets møder og patientklagenævnets mødested. Endelig overvejes det i afsnit 6.4, om patientklagenævnene skal tillægges en generel tilsynskompetence.

6.1. Opsættende virkning af klage over tvangsbehandling og spørgsmålet om sagsbehandlingsfrister

6.1.1. Gældende ret og psykiatrilovsundersøgelsen

Efter psykiatrilovens § 32, stk. 2, har klager over beslutninger om tvangsansvendelse ikke opsættende virkning. Det indebærer, at tvangsindgrebet kan foretages, selv om patienten eller patientrådgiveren har klaget eller ønsker at klage over indgrebet. Efter psykiatrilovens § 32, stk. 3, har klage over beslutning om tvangsbehandling dog opsættende virkning, medmindre omgående gennemførelse af behandlingen er nødvendig for ikke at udsætte patientens liv eller helbred for væsentlig fare.

Bestemmelsen indebærer, at klager over tvangsbehandling normalt fører til, at tvangsbehandlingen må udsættes, indtil patientklagenævnet har truffet afgørelse. Bestemmelsen medfører dog også, at en klage i visse særlige tilfælde ikke har opsættende virkning, hvilket bl.a. skal ses i lyset af de hjælpepligter, der følger af lægeloven og straffeloven, jf. herom Folketingstidende 1988-89, Tillæg B, sp. 1355-1356.

Psykiatrilovsundersøgelsen viser, at den opsættende virkning ofte fører til, at patienter er ubehandlede i flere uger bl.a. med den følge, at de bliver mere syge og urolige i den tid, hvor man afventer klagenævnets afgørelse. Det skal endvidere tages i betragtning, at der også forud for en beslutning om tvangsbehandling kan være gået længere tid, hvor man har forsøgt at opnå patientens frivillige medvirken til behandlingen.

6.1.2. Baggrunden for den gældende ordning

Reglerne om opsættende virkning af klager over tvangsbehandling har nøje sammenhæng med spørgsmålet om, hvornår der kan anvendes tvang. Dette spørgsmål blev indgående overvejet af det lovforberevende udvalg, jf. betænkning nr. 1068/1986 s. 36-37, s. 279 ff. og s. 355 ff., samt betænkning nr. 1109/1987 s. 28 og 96. Baggrunden for, at et enigt udvalg anbefalede, at klager over tvangsbehandling normalt tillægges opsættende virkning, var, at tvangsbehandling er af så indgribende karakter, at patienten som udgangspunkt bør have mulighed for at få en en klageinstans uden for den psykiatriske afdeling til at vurdere, om behandlingen bør gennemføres mod patientens ønske.

Som resultat af overvejelserne blev der i udvalgets lovudkastet indsat en bestemmelse om, at klage over beslutning om tvangsbehandling har opsættende virkning, medmindre omgående gennemførelse af behandlingen er nødvendig for ikke at udsætte vedkommendes liv eller helbred for væsentlig fare. Denne bestemmelse blev også optaget i det endelige lovforslag og vedtaget i uændret form af Folketinget.

6.1.3. Justitsministeriets overvejelser

Som nævnt i afsnit 6.1.1. ovenfor, medfører det forhold, at iværksættelse af behandling som følge den opsættende virkning må afvente klagenævnets afgørelse, at patienterne i ventetiden ofte bliver mere syge og urolige. Hertil kommer, at der forud for en beslutning om tvangsbehandling kan være gået længere tid med at søge at opnå patientens frivillige medvirken til behandlingen. Det kan på den baggrund overvejes at ophæve psykiatrilovens § 32,